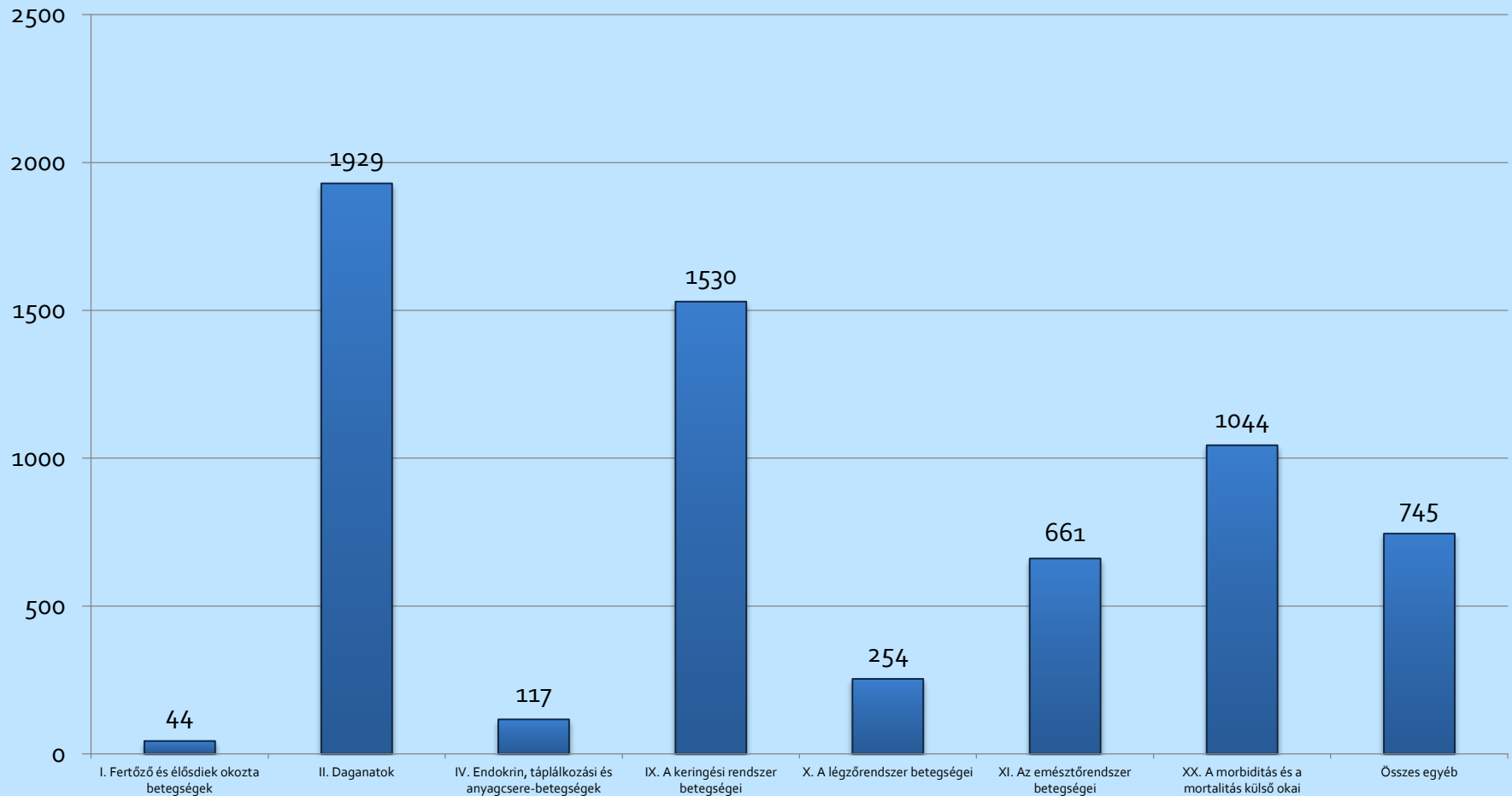

Kiss István

A táplálkozás szerepe az egészség megtartásában

A százezer főre jutó elvesztett életévek a potenciális 70 évből halálokok szerint, mindkét nem együtt, Magyarország, 2010, (KSH, 2010)

Elvesztett életévek

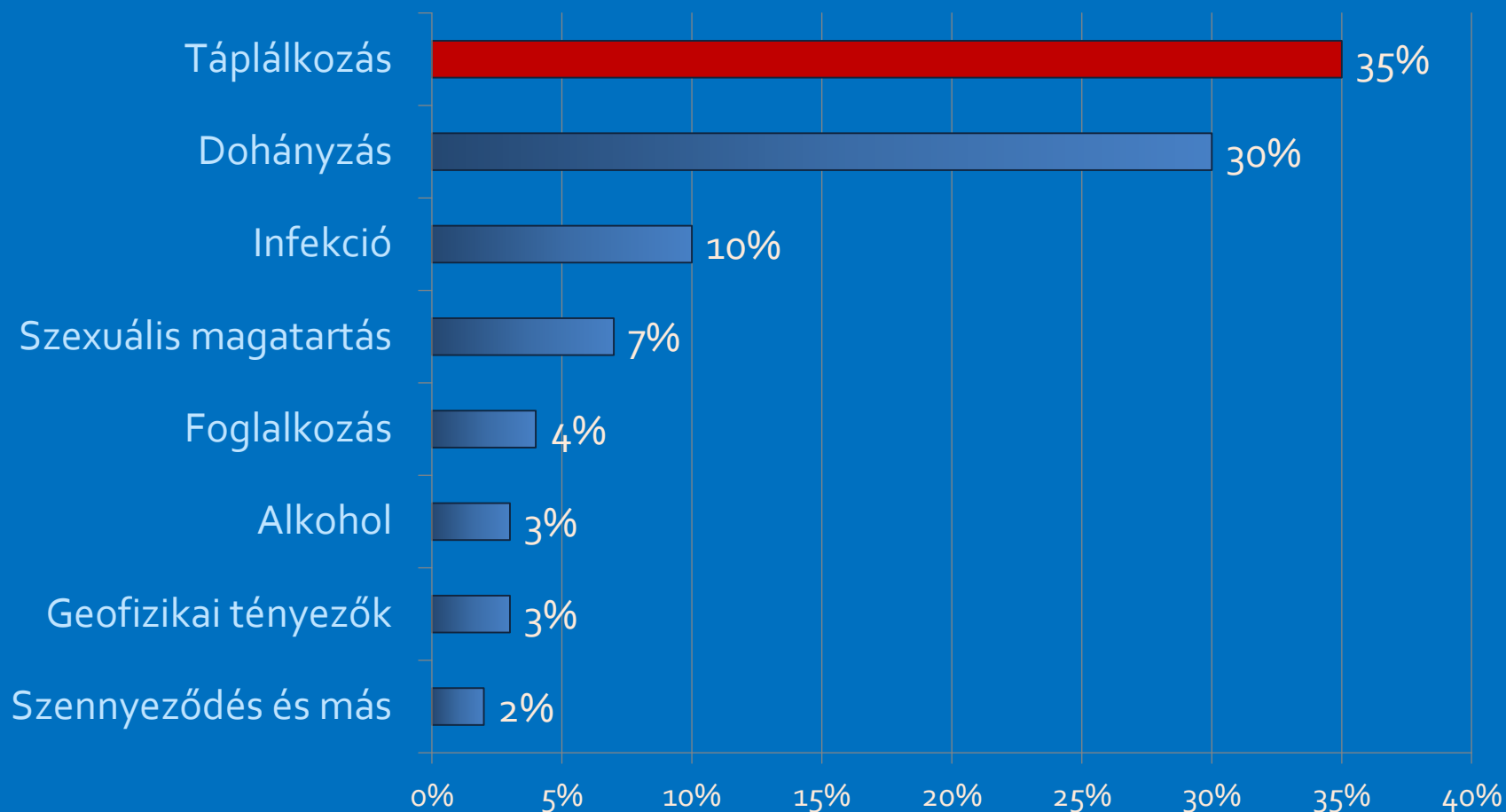
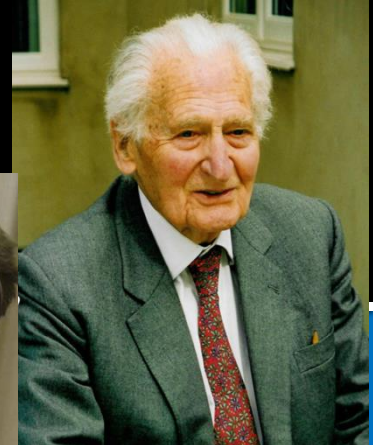

Mik a szív- és érrendszeri betegségek kockázati tényezői?

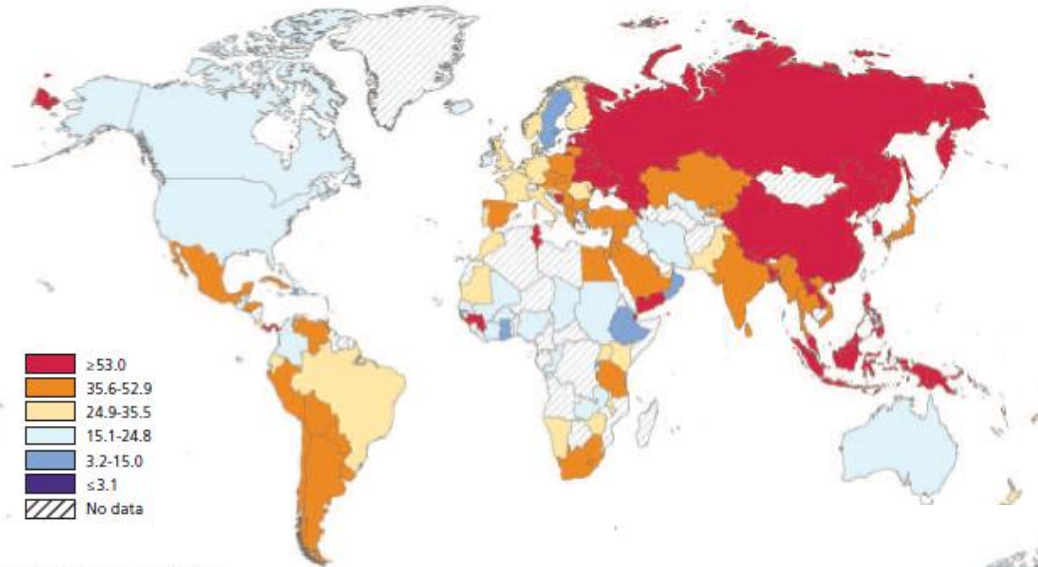
A koszorúér-betegség és a stroke legfontosabb életmódi kockázati tényezői az egészségtelen táplálkozás, fizikai inaktivitás, dohányzás és a túlzott alkoholfogyasztás. Az életmódi kockázati tényezők felelősek a koszorúér-betegség és a cerebrovaszkuláris betegségek kb. 80%-áért.

A daganatos megbetegedések okai (Doll és Peto, 1981)

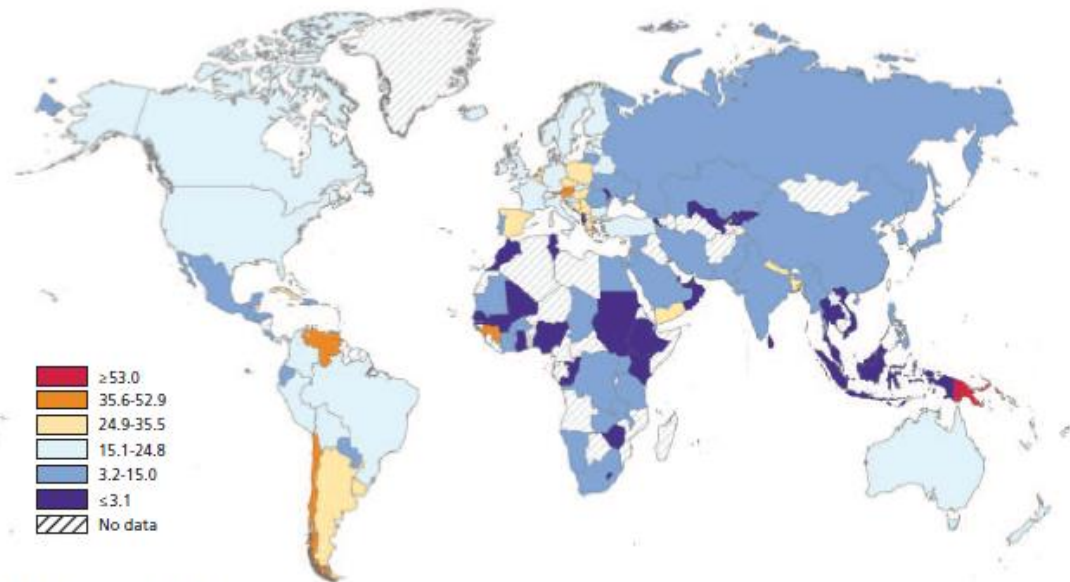

Dohányzás prevalenciája a felnőtt lakosság körében, világviszonylatban, nemenként (%)

A jelenleg dohányzók 80%-a (1,3 milliárd fő) a kis-és közepes jövedelmű országokban él.

Kínában több mint 300 millió dohányzó él.

Source: WHO Tobacco Control Databases.

Teafogyasztás és nyelőcsőrák I.

- A zöld tea fogyasztása statisztikailag szignifikánsan csökkentette a nyelőcsőrák előfordulási gyakoriságát (OR: 0.50; 95% CI = 0.30-0.830)

(Gao YT, McLaughlin JK, Blot WJ, et al.
Reduced risk of esophageal cancer associated
with green tea consumption.
J Natl Cancer Inst 1994;86:855-888.)

Teafogyasztás és nyelőcsőrák II.

Napi teafogyasztás (g tealevélben megadva) Észak-Irán különböző régióiban:

	Magas kockázatú régió	Alacsony kockázatú régió
Tél	5.2	3.0
Tavaszi-nyár	7.8	5.1
Nyár-ősz	4.7	3.9

Energiabevitel

Ad libitum

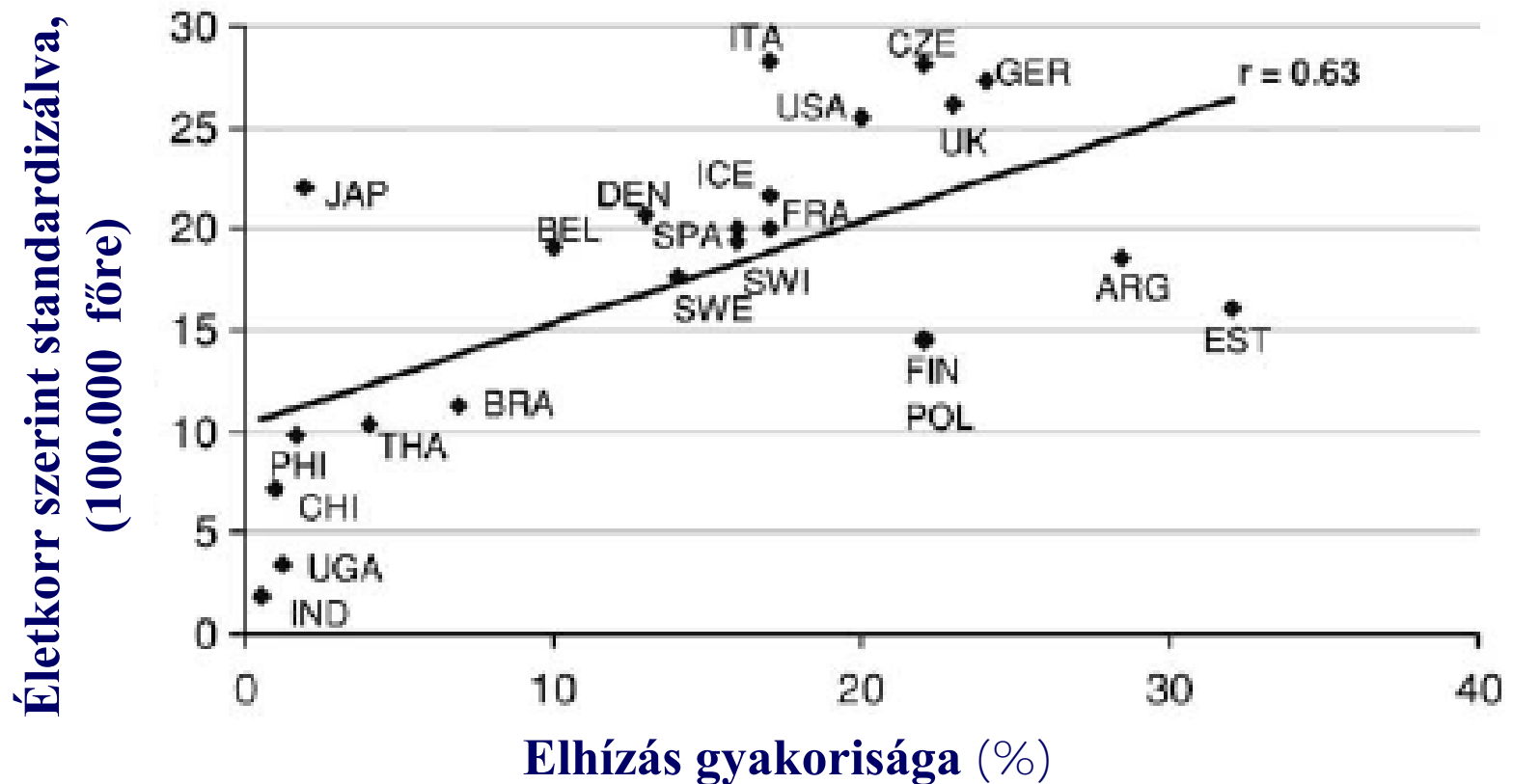
Energia-
-restrikció

Tannenbaum, 1940,
DBA egerek,
spontán emlőtumor

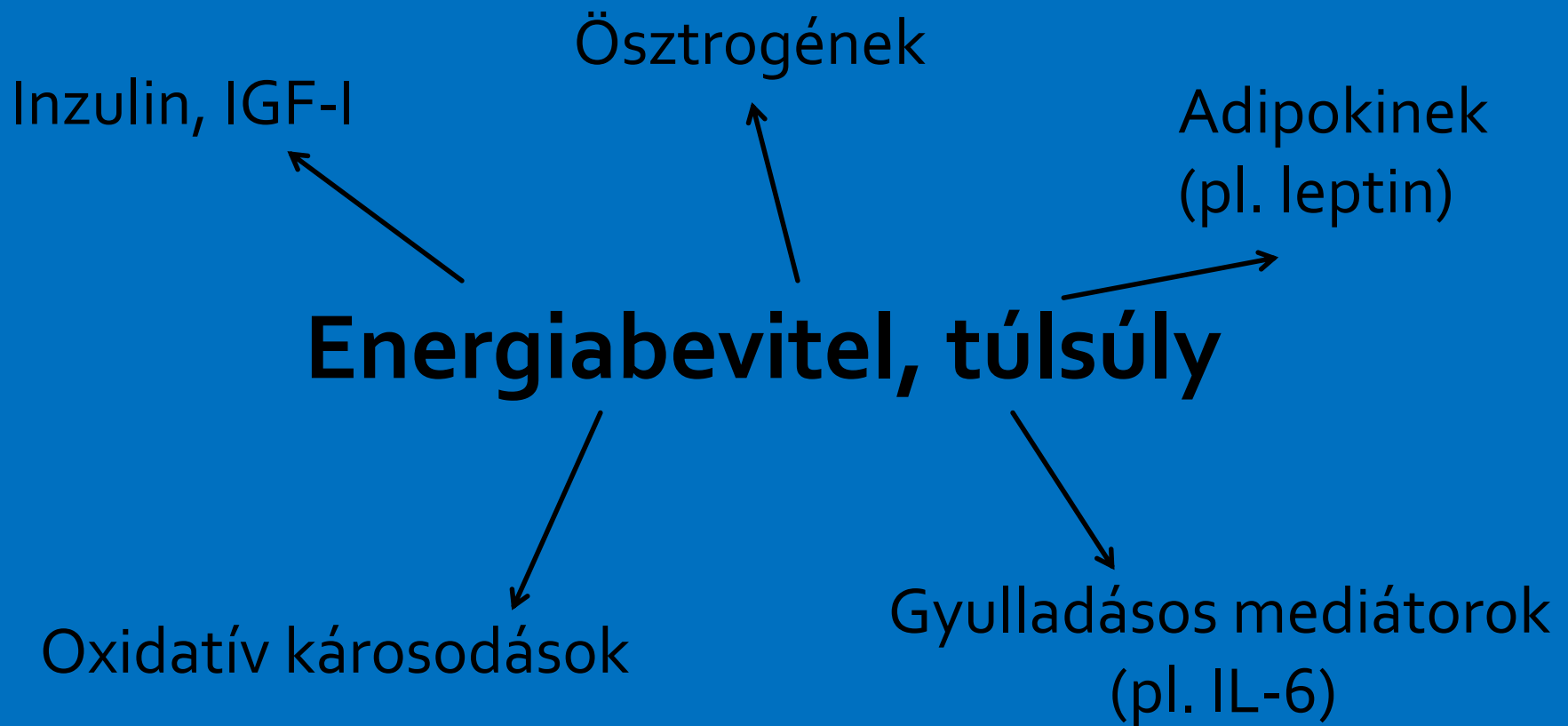

Az elhízás gyakorisága és a vastagbél-daganatok előfordulásának kockázata közötti kapcsolat

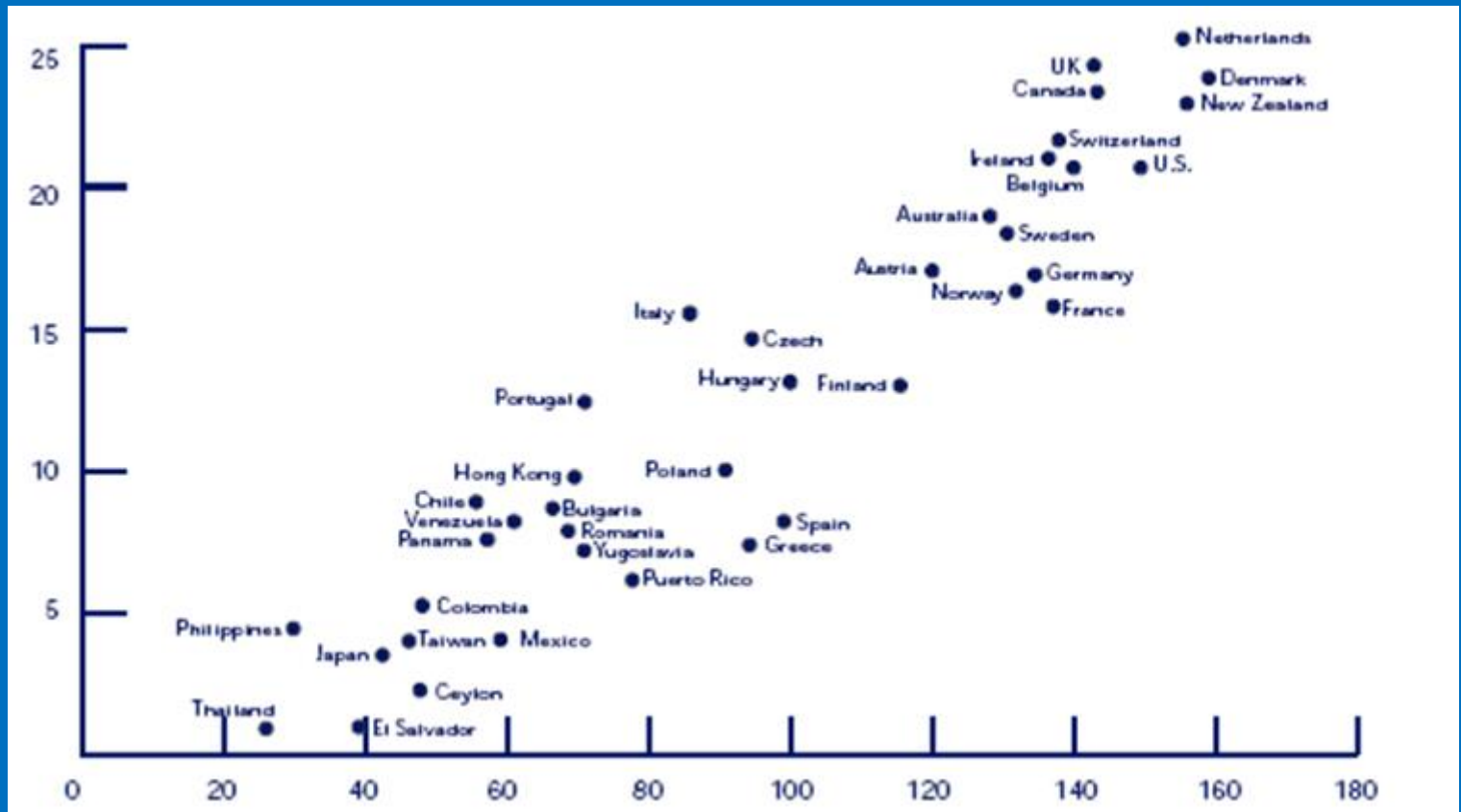

Energiabevitel, túlsúly

A zsírbevitel és az emlőrák-halálozás kapcsolata

Standardizált halálozás, 100.000 főre

Napi zsírbevitel /g/nap

Zsírok és daganatok

Telített

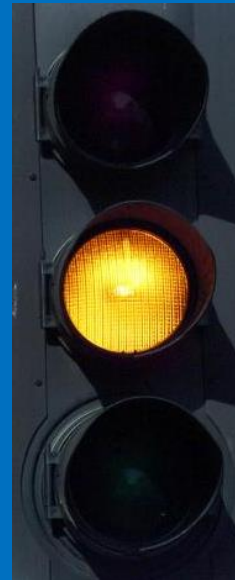
Omega-6 többszörösen telítetlen

Egyszeresen telítetlen

Omega-3 többszörösen telítetlen

Omega-3 sorozat

α -linolénsav
18:3 ω -3

sztearidonsav
18:4 ω -3

eikozatetrénsav
20:4 ω -3

eikozapenténsav
EPA 20:5 ω -3

dokozapenténsav
DPA 22:5 ω -3

dokozahexénsav
DHA 22:6 ω -3

Omega-6 sorozat

linolsav
18:2 ω -6

γ -linolénsav
GLA 18:3 ω -6

dihomo γ -linolénsav
DGLA 20:3 ω -6

arachidonsav
AA 20:4 ω -6

dokozatetrénsav
22:4 ω -6

dokozapenténsav
22:5 ω -6

pge, pgf₁₀, txa₁

pgd₃, pge₃, pgf_{3a}
pgi₃, txa₃, lta₅,
ltb₅, ltc₅, ltd₅

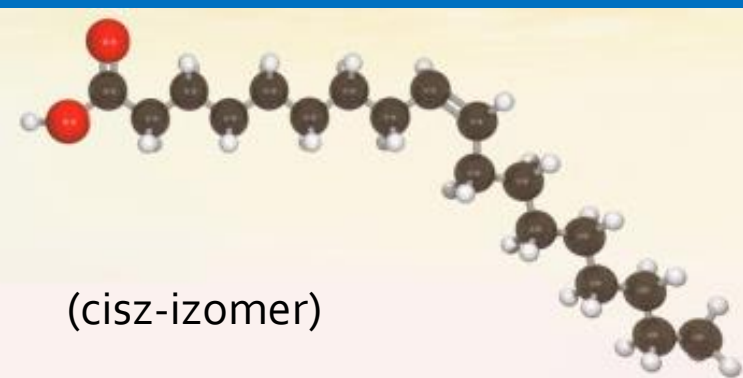

pgd₂, pge₂, pgf_{2a}
pgi₂, txa₂, lta₄,
ltb₄, ltc₄, ltd₄, lte₄

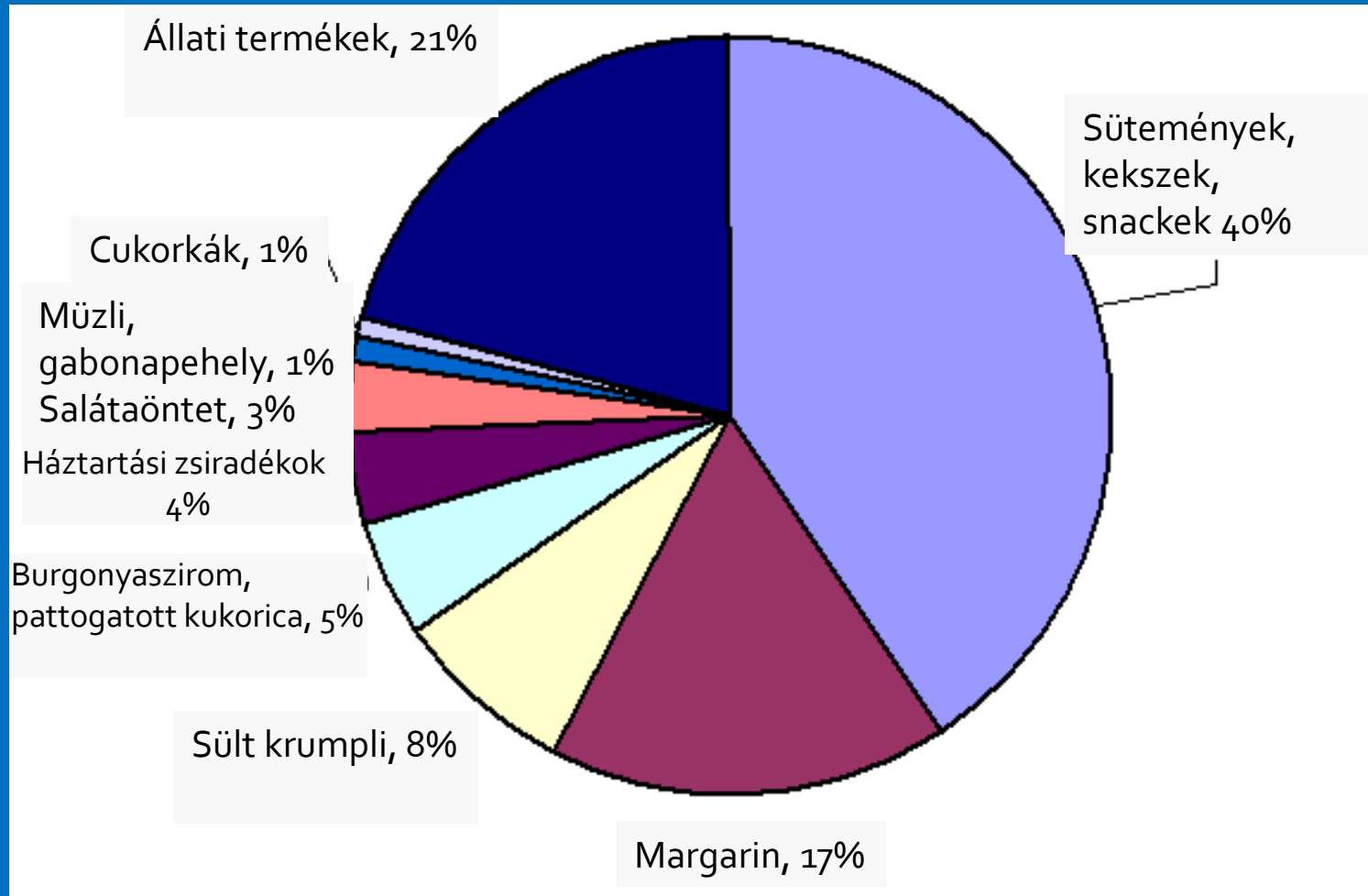
Transz-zsírsavak

(cisz-izomer)

A transz-zsírok forrásai

A táplálkozási tényezők és a szív-érrendszeri betegségek közti kapcsolat: hangsúlyeltolódások I.

- I. Hangsúly az össz-zsírbevitelen
  - Fő cél: a zsírbevitel korlátozása
- II. Újabb eredmények:
  - Skeaff és mtsai metaanalízise a zsírbevitel és a kardiovaszkuláris betegségek kockázatáról: legmagasabb vs. Legalacsonyabb kategóriák: RR: 0.94 (95% CI: 0.71-1.18, p=0.58)
  - Women's Health Initiative Dietary Modification Trial: 8% zsírbevitel-csökkenés (SFA 2.9%, MUFA 3.3%, PUFA 1.5%) 6 éven keresztül, CHD-incidencia: (HR=0.97, 95% CI: 0.90–1.06)
- III. Fókusz a zsírok különböző típusain
  - TFA 2 energia% helyettesítése SFA-val, MUFA-val, vagy PUFA-val 17% (95% CI: 7–25%), 21%-kal (95% CI: 12–30%), vagy 24%-kal (95% CI: 15–33%) csökkenti a CHD-incidenciát

A táplálkozási tényezők és a szív-érrendszeri betegségek közti kapcsolat: hangsúlyeltolódások II.

- A táplálkozási koleszterinbevitel szerepe a koleszterinszint regulációjában
  - Elsődleges tényező → Nem a fő determináns
- Az egyes izolált tényezőktől a komplex mintázatok felé való elmozdulás
  - Omega-3 PUFA-bevitel
    - ↓
  - Halfogyasztás
    - ↓
  - Mediterrán vagy DASH-diéta
  - Health Professionals Follow Up (26902 American men)
    - Reggelizett vs. nem reggelizett, CHD-incidencia: RR: 1.27 (95% CI: 1.06-1.53)
    - Nem evett késő éjjel vs. evett késő éjjel: RR: 1.55 (95% CI: 1.05-2.29)

Újabb adatok egyes táplálkozási tényezők kardiovaszkuláris hatásáról

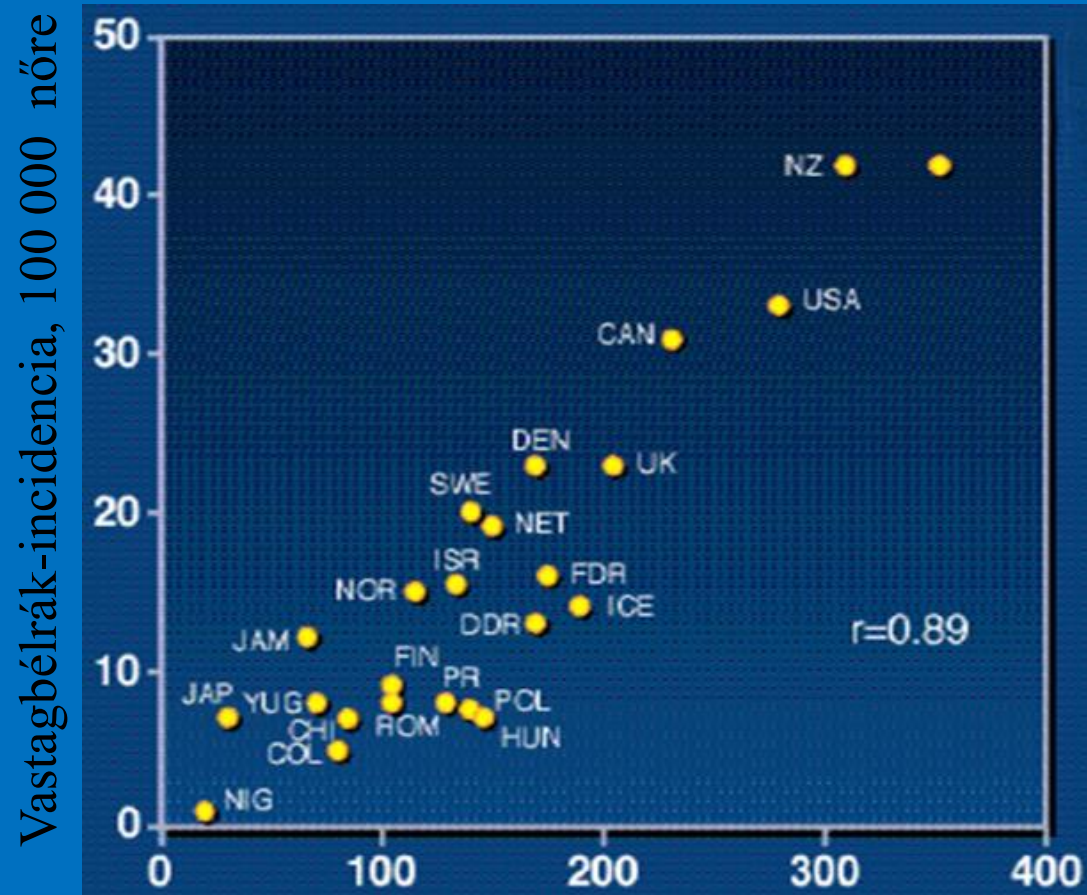
■ **D-Vitamin**

- Framingham Offspring Study
  - Alacsony (<15 ng/mL) vs. magas serum 25(OH)D koncentráció, CVD események kockázata: 1.62 (95% CI: 1.11–2.36, P=0.01)
- D-vitamin-koncentrációk és CVD kockázat meta-analízise : OR: 0.67, 95% CI: 0.55–0.81.

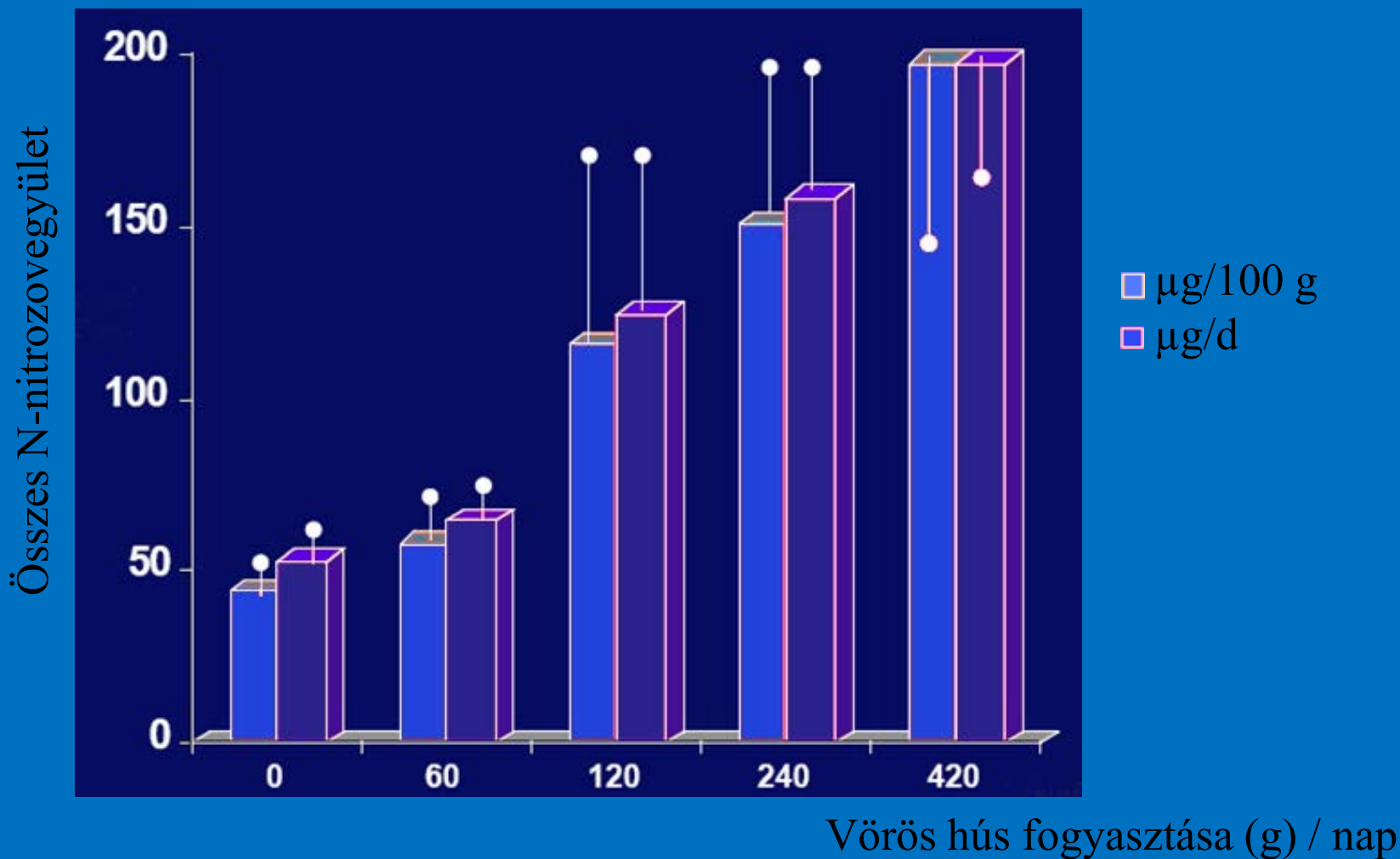
■ **Diófogyasztás**

- Összhalálozás, HR: 1</hét: 0.93 (95% CI, 0.90 to 0.96), 1/hét: 0.89 (95% CI, 0.86 to 0.93), 2-4/hét: 0.87 (95% CI, 0.83 to 0.90), 5-6/hét: 0.85 (95% CI, 0.79 to 0.91), 6>/hét: 0.80 (95% CI, 0.73 to 0.86)
- PREDIMED intervenciós vizsgálat: >3 adag/hét - összhalálozás, HR: 0.61 (95% CI 0.45 to 0.83)

A vastagbélrák előfordulási gyakorisága és a hús fogyasztás közötti kapcsolat

N-nitrozo-vegyületek mennyisége a székletben a vörös húsok fogyasztásának függvényében

Élelmi rostok

- Típusaik:

- Vízben oldódó
  - Pl. pektin
- Vízben nem oldódó
  - Pl. cellulóz, hemicellulóz

- Daganatmegelőző hatások

- Többet kell rágni, hamarabb alakul ki teltségérzés
- Szekunder epesavak és számos kémiai karcinogén anyag megkötése
- Széklet-tranzitidő rövidítése
- Béltartalom hígítás
- Baktériumflóra befolyásolása
- Javasolt bevétel: 25-35 g/nap

Növényi eredetű kémiai anyagok (fitokémikáliák)

Glukozinolátok (mustárolaj-glikozidok)

- Keresztesvirágúak nagy mennyiségben tartalmazzák (100-4000 mg/kg)

- Bomlásuk (mirozináz):

- Izotiocianátok
  - Szulforafán

- Bevitel:

Japán 112 mg

Németország 43 mg

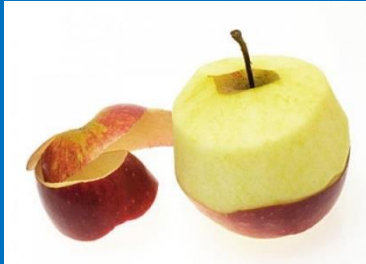

Vegetariánusok 110 mg

A flavonoidok főbb csoportjai

	Példa	Előfordulás	Tulajdonság
	Flavonolok Kvercetin Kempferol	Vöröshagyma Endívia	Sárga pigmentek
	Flavanolok Katekin Epikateking.	Vörösbor, alma Tea	Adstringens hatás
	Flavanonok Naringenin Heszperidin	Grapefruit Narancs	Keserű ízanyagok
	Flavonok Apigenin Luteolin	Zeller Paprika	Sárga pigmentek
	Antociánok Malvidin Cianidin	Vörös szőlő Meggy	Piros és kék pigmentek
	Izoflavonoidok Genistein Daidzein	Szója Szója	Fitoösztrogének

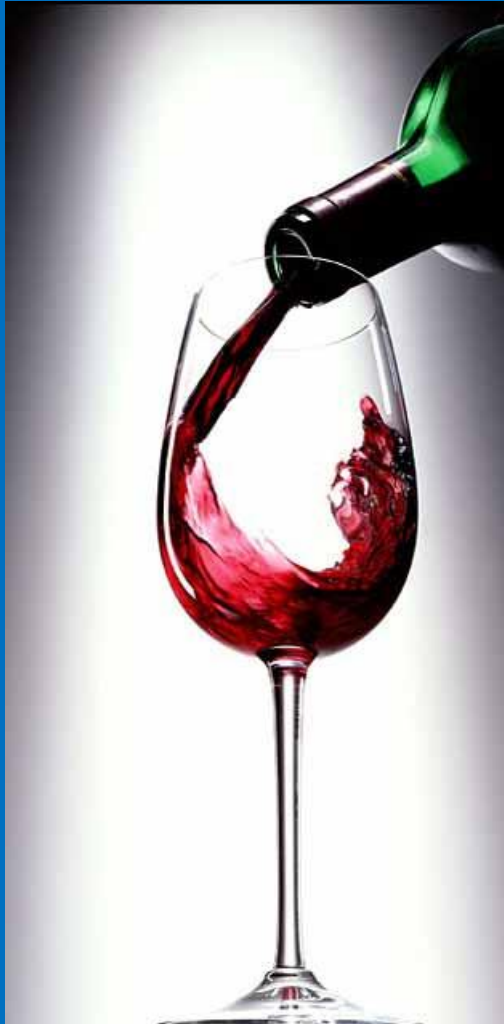
A kvercetin mennyisége a gyümölcsök és zöldségek egyes részeiben (mg/kg)

Gyümölcs	Héj		Többi rész
Alma	140		< 2
Körte	28		< 0,1
Birs	180		< 0,1
Zöldség	Héj, külső rész		Többi rész
Paprika	63		< 1
Paradicsom	40–50		< 0,1
Fejes saláta (külső levelek)	60		3,4

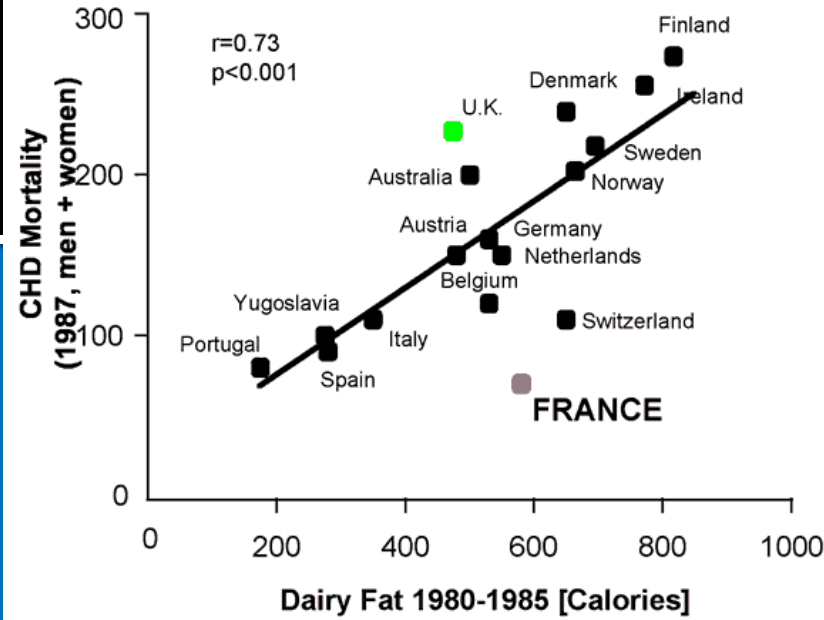

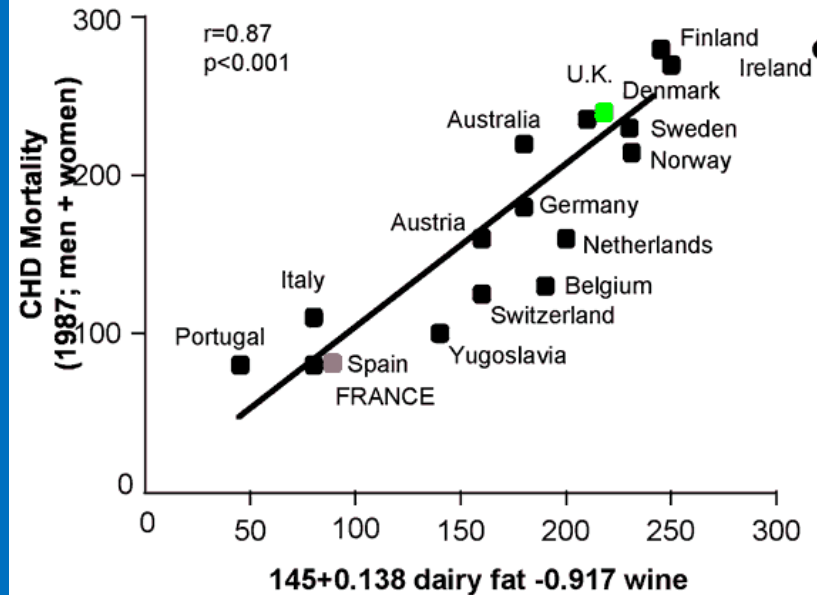
A francia-paradoxon

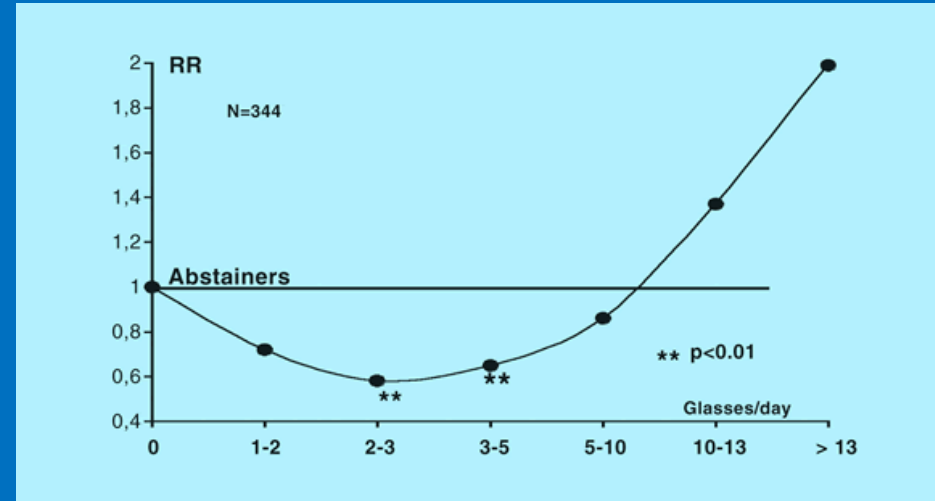
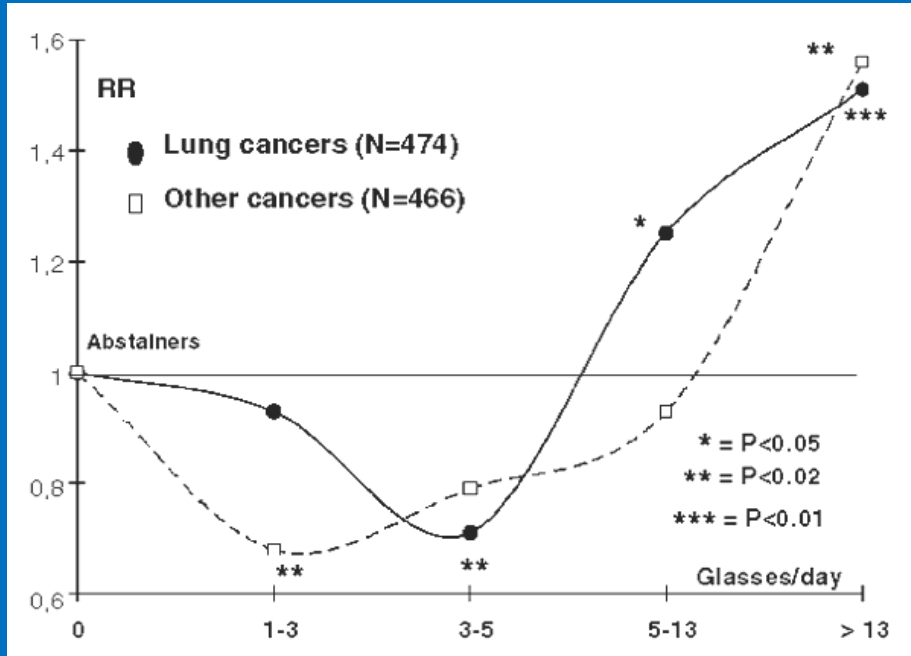
A

B

Alkoholfogyasztás

VIGYÁZAT: Emlőrák, májtumor!

Daganat-kockázat szempontjából fontos további táplálkozási tényezők I.

- Ásványi anyagok, mikroelemek, vitaminok
(pl. kalcium, nátrium, szelén, folsav, C-, E-, D-vitamin)
- Adalékanyagok, tartósítószeres, mesterséges
édesítőszeres (pl. nitrát, nitrit / szaccharin, ciklamát)
- Szennyezők

Daganat-kockázat szempontjából fontos további táplálkozási tényezők II.

- Konyhatechnikai és tartósítási eljárások
  - grillezés, füstölés, pácolás, túlzott sütés

- Forró ételek, italok fogyasztása
- Elégtelen folyadékbevitel
- Genetikailag módosított szervezetek (?)

A tea hőmérséklete fogyasztáskor Irán különböző régióiban

	55 °C alatti hőmérsékletű italt fogyasztanak	65 °C-nál melegebben isszák
Magas kockázatú régió (nyelőcsőrák)	3%	62%
Alacsony kockázatú régió (nyelőcsőrák)	72%	19%

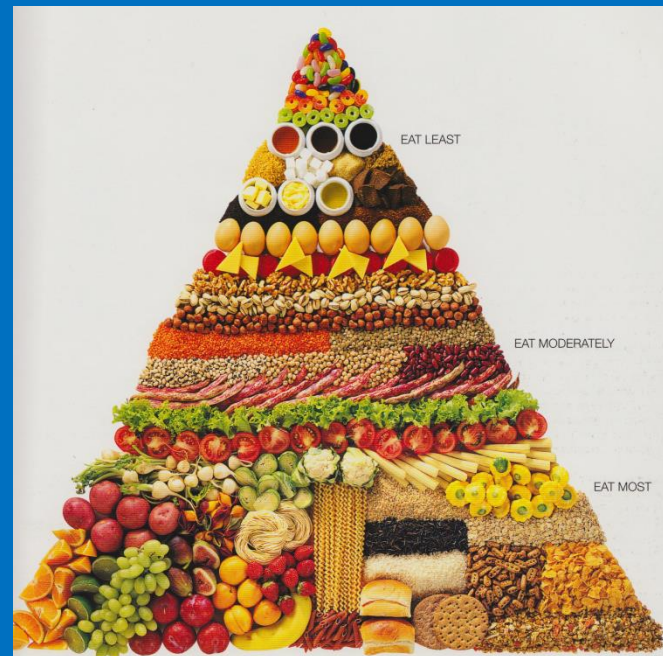
(Ghadirian, 1987)

A teafogyasztással kapcsolatos tényezők

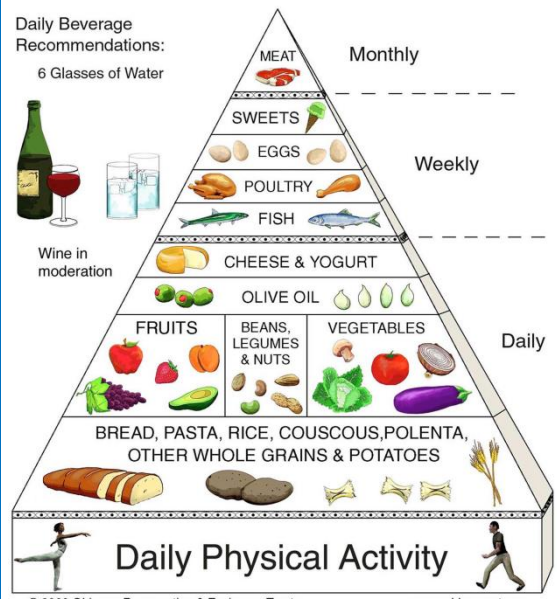
- Tea fajtája, minősége (zöld, oolong, fekete)

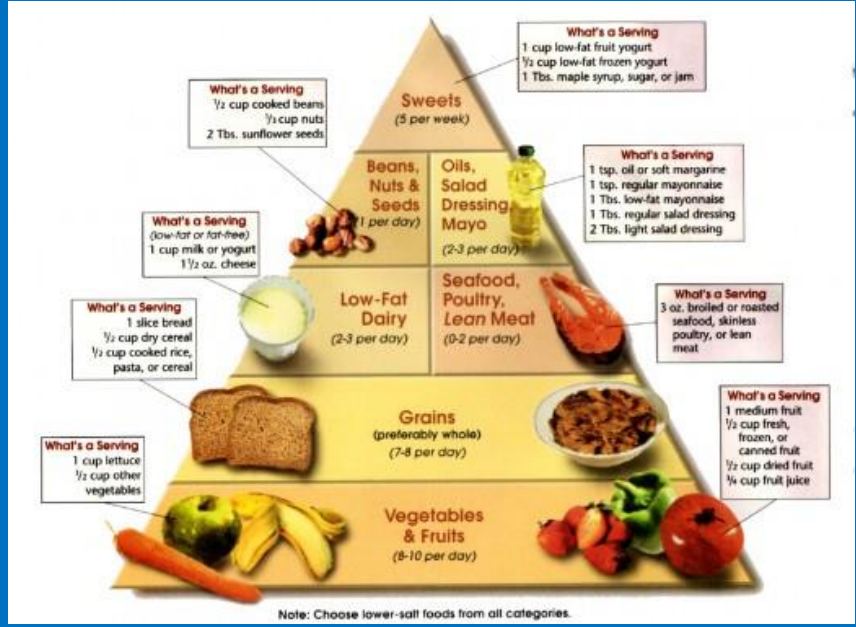
- Elkészítés módja (víz hőmérséklete, áztatás hossza)
- Víz minősége (keménység, szennyezők)
- Édesítés (cukor)
- Fogyasztás hőmérséklete

The Traditional Healthy Mediterranean Diet Pyramid

The vegetarian pyramid

Love Yourself

Köszönöm a figyelmet!

